

gazdasszony-képzést, helyi idegenforgalmi vezetők számára; ökotúra- és lovastúravezető-képzést térségünkben azoknak az embereknek, akik úgy gondolják, hogy a jövőben szeretnének idegenforgalommal foglalkozni.

– Felmértük térségünkben a régi parasztházak számát, térségi katasztert készítettünk, és fejlesztési, valamint építészeti tervek készítettünk a házak hasznosítása érdekében. Hét ház kivitelezési munkáit is támogattuk; ezekben a házakban már az idén vendégeket tudtak fogadni.

– Tiszacsegén hajókikötőt építettünk és támogattunk. A *Csege* nevű hajó útvonala összeköti térségünket Tokajjal és a Tisza-tóval.

– Marketingtevékenységünk fontos eredménye a Tiszatér kiállítási anyag, amely tizennyolc tablóval mutatja be településeink műemléki, természeti adottságait.

– Marketingtevékenységünk eredménye a *Tiszatér Útikönyv*, amely 170 oldalon, s csaknem 140 színes képpel mutatja be településeinket, térségünket.

Az idegenforgalmi fejlesztési program PHARE támogatást kapott. Idén újabb pályázatok segítségével további programokat valósítunk meg. Ezek között szerepel strand-felújítás, madártani tanulmány készítése, diák vándortábor, információs hálózat, turisztikai nevelés, valamint a holtág-rendszer-rezervátum programjának kidolgozása.

Nácsa Balázs

TISZAMENTI TELEPÜLÉSKÖZPONTOK FEJLESZTÉSE

Tiszadob, Tiszadada és Tiszaeszlár települések központjának fejlesztési tanulmánya a Tiszamenti Települések Térsegfejlesztési Társulása megbízásából készült el.

A településközpont-fejlesztési tanulmányok célja, hogy megalapozzanak egy egységes, csak a településre jellemző; az egyedi jellegzetességekre építő hosszú távú fejlesztést, amely kiterjed a burkolatokra, a fásításra, növényesítésre és a közterületi bútorokra, stb.; meghatározza a központok településen belüli funkcióját, irányt ad ahhoz, hogy a településeken milyen építési szabályozás szükséges.

Úgy gondolom, hogy egyre inkább szükség van olyan tervekre, amelyek képesek ellenállni a magyar falvak még megmaradt hagyományos képét átalakító torz előképeknek. A nyugati – például az osztrák – falvakban látható steril rend mintaképpül állítása legalább olyan kártékony, mint az, ahogyan a kertészeti árudák, faiskolák vagy útépitő cégek ráerőltetik a településekre kommersz termékeiket, eltörölve mindazokat az értékeket, amelyek éppen azáltal kölcsönöznek egy-egy településnek sajátos ízt, mert a környéken található alapanyagokból, általában helyi mesterek keze nyomán jöttek létre. Nem hisszük, hogy a falvaknak a városok felé kellene kacsingatniuk; a gyepes árkok vannak olyan szépek és működőképesek, mint a kibetonozottak, és a terméskő vagy zúzottkő burkolat legalább olyan jó, mint a betonelemekből készített.

A tervekben megfogalmazott célok megvalósítása – tudjuk – lassan fog megtörténni. Apró, szinte észrevétlen lépésekben, egy oda nem illő, felesleges, a szocializmus termékeként a faluközpontba került kerítés elbontásával, időnként néhány fa ültetésével, egy-két pad elkészítésével.

A településközpont-fejlesztési tanulmányok a Team-pannon Építész Iroda, a Pagony Táj- és Kertépítész Iroda, és a Pro-Arch Építész Stúdió együttműködésével jöttek létre.

Vincze Attila

A *Káli Híradó*, a Káli-medence Környezetvédelmi Társaság lapjának 1998 februári számából:

IDŐZÍTETT BOMBÁK A NEMZETI PARKBAN

azok az egyelőre mezőgazdasági területek, amelyeket külföldi cégek spekulációs szándékkal vásároltak fel. Nyugateurópában már bevált módszerük a következő. **1.** Öreg parasztoktól fillérekért külön-külön megveszik a kisebb parcellákat, míg egy nagy, összefüggő területhez jutnak. **2.** Ezt kivonják a mezőgazdasági művelésből, és felépítenek rajta egy sor luxusnyaralót. **3.** A házakat eladják azzal a reklámszöveggel, hogy „érintetlen természet, gyönyörű kilátás, a kert végében bögnek a szarvasok és legelnek a tehenek”. **4.** Ha eladták, újabb házsorot építenek elé, és hasonló szöveggel eladják. **5.** A tulajdonosok már maguk kiharcolják az infrastruktúrát: betonutak, telefon, gáz. A telek kertvárosi arculatot ölt; az újabb házsorokat már divatos nyaralóhelyként lehet eladni. **6.** A nyaralókat zavarja a szomszédos mezőgazdasági művelés és állattartás. Kiharcolják az azt korlátozó intézkedéseket, a gazdálkodók visszavonulnak, földjeiket eladják. **7.** A cég újabb földeket vehet, újabb házsorokat épít.

Végeredmény: a táj átalakul. A természeti és mezőgazdasági környezet helyét zsúfolt kertváros foglalja el, ahonnan az első lakók menekülnek újabb szűz területek felé.

Ez a folyamat látható Almádi, Füred, Révfülöp, Gyenesdiás, Vonyarc, Héviz, Cserszegtomaj körül. A nemzeti parkban Lesencetomajon egy holland-magyar, a Fekete-hegyen egy német-magyar kft. birtokol nagy külterületeket. Egy holland cég már több tucat nyaralót, parasztházat, présházat vásárolt fel a Balaton-felvidéken; ezeket külföldieknek adja ki. A lesencei nyaralókat is külföldiek fogják megvenni. Miért rossz ez? A nyaralóépítéssel a mezőgazdasági terület és minden más megélhetési lehetőség csökken, marad az idegenforgalom. A helyi lakosság már ma is a *zimmer fret*-ből él. Mint Edericsen mondják: *tehén egy sincs a faluban, a németeket fejjük.* Ám ha a külföldi itt nyaralót vesz, vagy épít, többé nem vesz ki a helybelitől szobát. Sőt. Nyaralóját maga adja ki más külföldieknek; a helyi lakos vendégeket, az önkormányzat adót veszít, a táj képe a sok nagy épülettől megváltozik, eredeti arculatát és idegenforgalmi vonzerejét elveszti. *Minden új nyaraló egy helybéli család kenyerét vesz el!!* Ez a folyamat világszerte ismert, ma már téma a „fenntartható turizmus”, és a nyaraló- és szállodaépítés megállítását tervezik az idegenforgalmi bevételek fenntartása érdekében. A Balaton-felvidéken az egyetlen megoldás: teljes építési tilalom a szőlőhegyen és a külterületeken. Kizárólag romok helyreállítása és belterületi foghíjak beépítése lehetséges. A Nemzeti Park igazgatósága legyen a legfelső területfejlesztési és építési hatóság.